

Za gospodarje

Maribor, dne 12. decembra 1934.

Sadje in zelenjava v kleti.

Ako pomislimo, s koliko truda so vkletili naši predniki v jesenskem času razne pridelke, kako so kopali jame in pripravljali zemljo, da so imeli vsaj za nekaj zimskih mesecev zelenjavo, smo lahko srečni, da živimo v časih, ko so znani načini, da moremo za celo zimo imeti sadje in zelenjavo. Koliko možnosti nam nudi samo konzerviranje, ki je danes znano gotovo že skoraj v vsakem našem gospodinjstvu. Danes spravimo v klet brez skrbi paradižnike, hruške, marelice, breskve, fižol, grah in še razne druge sadeže: v steklenicah bo vse to ostalo sveže in lepo ter okusno.

Prava gospodinja ne pusti danes ničesar več nelzrahljenega na svojem vrtu. Najpreje skrbi za to, da ne dorastejo vse vrste in ne dozoriyo ob istem času. Samo nekatere vrste zelenjave morejo prezimiti na prostem, zunaj. Vse druge pa moramo spraviti na toplejše prostore, ko pride prvi večji mraz. Paziti pa moramo pri tem na to, da je klet najboljša, ako znaša temperatura v nji vedno 3 do 4 stopinje nad ničlo. Rastline in zelenjavo pred vkletenjem očistimo, korenine in pokvarjene liste odstranimo. Nekatere vrste zelenjave kakor zeleno, rdečo peso, kolerabce pa zakopljemo s koreninami in ne smemo nikakor odstraniti srčnih listov.

Kdor se preskrbi v jeseni, nima skrbi pozimi. Narava nam je dala letos toliko in v taki kakovosti, da ne bi smelo manjkati zelenjave pozimi v nobenem gospodinjstvu. Še vse premalo skrbimo pri nas, da imamo tudi pozimi vedno pri roki zelenjavo in sveže sadje. Ni to nobena mestna razvada, tudi kmetijska gospodinja mora misliti na to. Naj bi blagoslov jesen vedno polnil pozimi tudi naše kmetijske kleti.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!

Gostilničarstvo in kmetijstvo.

Švica je dežela, ki živi v veliki meri od tujskega prometa. Od tega ima dohodke tako hotelirstvo in gostilniška obrt kakor tudi kmetijstvo samo. Ta medsebojno povezanost med kmetijstvom in gostilničarsko obrtjo je vpoštevala tudi švicarska tujskoprometna zveza, ki je uvidela, da je ravno tako domača gostilničarska obrt kakor kmetijstvo povezano z boljšim ali slabšim gospodarskim stanjem domače dežele. Kmetijstvo kakor tudi gostilničarstvo pa je danes v veliki krizi, silni davki obremenjujejo ene kakor druge. Zato je tujskoprometna zveza sklenila skupaj z organizacijami kmetov in gostilničarjev izvesti veliko propagando za čim večjo porabo raznih proizvodov kmetijstva v gostilnah. Izdala bo propagandne letake za porabo mleka, masla, sira v hotelih in gostilnah. Lastniki hotelov in gostilničarji bodo na vidnih mestih v hotelih in gostilnah izobesili te letake, pa tudi sami bodo pripomogli do čim večje porabe kmetijskih proizvodov. Na mizah bodo imeli povsod najlepše domače sadje in bodo z vsem tem seveda pripomogli, da bodo kmetovalci lažje prodali svoje proizvode, upajo pa, da se bo s tem gospodarsko stanje precej poboljšalo. — Pri nas v Sloveniji, kjer so razmere precej podobne, tudi ne bi škodovala kaka skupna pomoč kmetijstvu in gostilničarstvu v zvezi s pospeševanjem tujskega prometa.

*

O bolniških stroških.

Bolniški stroški za bolnega službojmalca.

Je dolžan službojemalec plačati oskrbene stroške za službojmalca, ako se je slednji zdravil v bolnici brez privolenja svojega gospodarja?

Po § 1156 obč. drž. zakona in § 23 posejskega reda je službodajalec dolžan za dobo, ki je bila zadnjič navedena, nuditi oskrbo in zdravljenje bolnemu poslu. Oskrbo in zdravljenje je moči nuditi v bolnici, doma, pa tudi pri drugih ljudeh s službojemnikovim pristankom.

Torej če je službojemalec šel na lastno pest, brez pristanka svojega gospodarja v bolnico, pa je bila bolezen taka, da bi se lahko doma ali kje drugod zdravil, službodajalec se pač lahko brani plačati za njega stroške bolnici. To pa ne velja za slučaj, če je bolezen po svoji naravi zahtevala brezpogojno zdravljenje v bolnici in so drugi pogoji dani, ki obvezujejo delodajalca, da plača boln. stroške. Samoumevno je, da si bolnik ni smel zbirati bolnice (n. pr. klinike in kakega bolj oddaljenega zavoda, če bi mu ta bil bolj prikladen iz zasebnih razlogov ne pa radi zdravljenja), ker bi to bil lahko povod, da se delodajalec brani plačila iz tega razloga.

Ali je delodajalec dolžan plačati oskrbne stroške za vsako obolenje svojega posla?

Kadar zakrivi posej bolezen sam, to je, da nastane bolezen zaradi zanemarjanja tiste previdnosti in skrbnosti, ki se more zahtevati od vsakega človeka zdravega razuma (poškodbe pri pobjih, pretapih, pijanosti, za spolno-kužne (venerične) bolezni in podobno), se pač ne more zahtevati, da bi delodajalec nosil stroške zato. Prvo pomoč mu je pač dolžan oskrbeti, lahko pa potem zahteva povračilo stroškov od njega ali tistega, ki je bolezen zakrivil.

Tudi za bolezni ali operacije telesnih hrb, ki niso nastale v službi, niti se v službi poslabšale, n. pr. operacija zakriviljenega prsta izza rojstva, se delodajalec lahko brani plačevati stroške iz svojega. Ravno tako delodajalec ni dolžan plačati za porod; te stroške nosi otrokov oče.

Kaj je ukreniti, če nas že rubijo za bolniške stroške?

Ako ne morete plačati, vložite prošnjo, ako pa se ne čutite dolžni, pa pritožbo, dokler ni to rešeno, rubež počaka, treba je le od občine dokaza, da ste vložili prošnjo oziroma pritožbo. Prošnje in pritožbe so koleka proste, če nimate več ko

60 Din neposrednega davka (vdove z več ko tremi nedoletnimi otroci 120 Din) in drugih dohodkov, kojih skupni donos bi zahteval davek, ki bi presegal zgoraj navedeni vsoti.

Gospodarska vprašanja in odgovori.

Vprašanje T. Š. v Št. O., p. B. ob D. Prosim navodila, kako se sod zmeri z metrom ali s centimetrom in kako se potem da izračunati vsebina?

Odgovor: Sodji za promet vina morajo biti uradno izmerjeni (cimentirani) vsaka tri leta. Stara merba je varljiva, kaže namreč več vsebine, nego ustreza dejstvu. Ta razlika je lahko prav znatna, vselej pa v korist prodajalca in v škodo kupcu.

Organji finančne kontrole merijo sode in tekočino v njih z Matijevečevim merilom po navodilih za rabo tega merila.

Merjenje sode s tehtnico: Od teže s čisto mrzlo vodo napolnjenega sode (bruto) odštejemo težo praznega sode (tara); razlika v kg (netto) so litri vsebine. Povsem točen posledek (rezultat) dobimo tedaj, če ima voda 4° C, kar pa za praktične svrhe ni baš neobhodno potrebno.

Obrazec (formula) po Steflu za izračunavanje vsebine sode:

$$V = (\dot{s}^2 + 2g^2) \times d \times 0'2618$$

Razlaga:

V = vsebina v cm³ (1.000 cm³ = 1 l);

š = širina dna (brez dog) v cm;

g = globina pri pilki (brez dog) v cm;

d = dolžina sode (razdalja obeh dna) v cm;

0'2618 = stalno število.

Vprašanje A. L. v S., p. P. Kako naj v bodoče obvarujem grozdje, ki se mi je letos tako rano posušilo?

Odgovor: Da se Vam je grozdje tako rano posušilo, je lahko vzrok peronospora ali oidij. Treba pravočasno in pravilno škropiti in žveplati. Kako se to dela, homo svojčas, meseca majnika prinesli obširno razpravo. Že sedaj pa Vam priporočamo, da pridno prebirate strokovne liste in knjige in da posečate zadevne kmet. tečaje in predavanja.

Vprašanje K. N. iz Sv. K. Na njivi, ki je bila posejana lani z ovsem in letos zopet z ovsem, pognojenim z 200 kg ni-

trofoskala, bi letos rada sejala rž ali pa rž mešano s pšenico. S kakšnim gnojilom: naj gnojim in koliko? Ali se mora gnojilo res 14 dni prej potrositi? Ali lahko na spomlad posejem še deteljno seme in koliko? Hlevskega gnoja nimam. Kje se dobi najcenejše gnojilo?

Odgovor. Ničesar slabšega ne morete napraviti, kakor da njivo, ki je že dve leti rasel na njej oves, posejete s pšenico ali katerikoli drugim žitom, ker čisto gotovo ne bo donesla. Tudi bi bilo škoda kupovati draga umetna gnojila za tako pogrešeno setev. Sejte karkoli samo ne zopet žita, da ne boste zemlje še bolj pokvarili. Seveda brez hlevskega gnoja ne gre. Če ga nimate, pa vsejte v bodoče v rženo ali pšenično strnišče grašico, ki jo jeseni podorjite. Iz nič pa ni nič.

Gnojilo lahko potrosite, predno sejete in ga je treba samo dobro zavleči; ni potrebno, da se to zgodi že 14 dni prej. Umetna gnojila dobite najzanesljivejša in za Vas najbližje v skladišču kmetijske družbe v Konjicah.

Vprašanje A. T. iz G. G. Moja pšenica, ki je sicer jako dobre sorte, je rodila letos zaradi nepovoljnega vremena zelo drobno zrnje. Ali smem sejati star pridelek, da ne bo izgube?

Odgovor. Ako je bila pšenica dobro spravljen in posušena in ste jo hranili na suhem zračnem prostoru ter ni več stara kakor eno leto (lanska), je njena kalivost le še malo trpela in Vam samo iz tega razloga ni treba sejati dosti gosteje. Če je pa že dve leti stara (predlanska) ali celo več, pa je njena kalivost že občutno manjša. Najlaže se o kaljivosti semena prepričate, če napravite kalilni poskus, tako da vzamete iz dobro premešanega kupa seme na več mestih in odštejete 100 zrn, ki jih vsadite v kak zaboj napolnjen z vlažno zemljo ter ga postavite v toplo sobo.

Vprašanja in odgovori.

K. K. Planina. — Občina ni ravnala protizakonito, ko je izkopala ob občinski cesti cestni jarek. Odškodnine za porušeno vrtno ograjo ne morete zahtevati, ker po zakonu se poleg javnih cest praviloma ne smejo postavljati nikakršne ograje bliže nego 1 m (merjeno od zunanega roba cestnega jarka). Obstoječe

ograje, ki so bile postavljene na cestnem zemljišču poleg javnih cest, je bilo odstraniti po zakonu do 5. dec. 1932. Če pa menite, da ste prekrajšani radi izkopanega cestnega jarka na svoji lastnini, kar mora biti seve dokazano, napravite s 25 Din kolkovano pritožno vlogo proti občini na prijetno sresko načelstvo.

M. H. Stara gora. — Zahteva cestne uprave, da napravite na gospodarskem posloplju tik občinske ceste žlebe za odtekanje vode, je zakonito upravičena. — Občina sme zahtevati od Vašega zemljišča svet za razširjenje občinske ceste in tudi, da posadite sadno drevje ob občinski cesti. Ali morate dati oboje občini brezplačno, ali pa proti pramerni odškodnini, ne moremo presoditi, ker v dopisu manjkajo zadevni podatki. Da bi radi razširitev občinske ceste morali odkupiti od soseda zemljišče, tega niste dolžni storiti in Vas k temu nihče ne more prisiliti.

M. J. Varpolje. — Menimo, da ste se medtem s sosedom glede odstopa sveta in postavitve Vašega gospodarskega posloplja že sporazumela. Na Vaše pismo Vam tudi ne bi mogli dati točnega odgovora, ki je mogoč samo onemu, ki bi si ogledal sporno zadevo na kraju samem.

Vojaške zadeve.

Vojaška godbena šola. Z. M., Prihova pri Sl. Konjicah. — Sin želi v godbeno vojaško šolo, niso mi pa znani sprejemni pogoji. — Za vojno godbeno (muzičko) šolo, ki se nahaja v Vršču, se zahteva, da je prosilec v starosti med 14 in 16 letom. Šolanje prične vsako leto 1. novembra. Če sin prihodnje leto ne bo prekoračil 16. leta starosti, naj napravi prošnjo vsaj v mesecu avgustu.

Vojaška godbena šola. F. G. Psevica pri Teharjih. — Isto, kar sporočeno zgoraj Z. M. iz Konjic, tudi M. S. iz Gornje Radgone.

Vazduhoplovna podčastniška šola. — P. S. Guštanj. — Na devetmesečni kadrovski rok potrjeni sin želi v vojaško zrakoplovno šolo. Ali bo sprejet in kam vložim tako prošnjo. — Vazduhoplovna podoficirska šola se nahaja v Novem Sadu. Šolanje traja dve leti, sprejmejo pa se le gojenci v starosti od 17 do 21

leta na prošnjo, vloženo do 1. septembra sakega leta.

Ker je torej termin za vlaganje prošenj potekel, potrpite s prošnjo do prihodnjega leta.

Vazd. podof. šola. — S. J. Šalovci pri Središču. — Isto, kakor zgoraj za P. S. Guštanj.

Mornarska podčastniška šola. — K. J. Rogatec. — Ali bom sprejet v mornarsko podoficirsko šolo, ker sem v 17 letu starosti. — Ne, ker ste s prošnjo za leto zakasneli. Prošnje za sprejem v mornarsko podoficirsko šolo morajo biti vložene vsako leto vsaj do 1. septembra

Vazduhoplovna podoficirska šola. — J. H. Rimske Toplice, in I. R. Medlog pri Celju. — Na enako vprašanje je v današnji številki odgovorjeno P. S. iz Guštanja.

Odreditve vojaškega kadrovskega roka. — E. M. Selce, Sv. Lenart v Slov. goricah. — Kakšen rok mi pripada v kadru, ker sem poročen. Prvi brat je občelil devetmesečni, drugi pa 18 mesečni kadrovski rok. — Ker služijo skrajšani rok oni naslednji zadrugarji, ki imajo dva predhodna zadrugarja s polnimi roki, vam bo odmerjen kot tretjemu sinu polni, 18 mesečni rok.

Prevod iz artilerije. — F. P. Razbor pri Zidanem mostu. — Naborna komisija me je usposobila za proti aeroplan-sko artilerijo. Ali bi mogel odslužiti vojaški rok pri kateremkoli drugem rodu vojske. — Prošnja bo brezuspešna, ker vas je rekrutna komisija ocenila za služenje pri artileriji po fizični sposobnosti.

Hranilec. — J. St. Šalovci pri Ljutomeru. Oče je star 60 let, nesposobna za delo je tudi 56 let stara mati. Ali bom oproščen kot hranilec, ker plačujem na posestvo 70 Din davka. — Službe v kadru so oproščeni edini hranitelji nesposobnih zadrugarjev (rodbinskih članov). Kot edini hranitelji se smatrajo rekruti onih zadrug (rodbin), ki se vzdržujejo izključno od osebnega dela in zaslužka rekrutovega in plačujejo na leto manj kot 120 Din neposrednega davka in v katerih ni nobenega zadrugarja, sposobnega za delo in pridobivanje, niti takega, ki uživa pokojnino ali katerikoli

drug stalen dohodek, zadosten za vzdrževanje rodbine.

Ker sta torej oče in mati za delo nesposobna, plačujete pa manj kot 120 Din neposrednega davka, bo prošnja za Vašo popolno oprostitev vojaškega službovanja, naslovljena na pristojni vojni okrug, imela uspeh.

Razna obvestila.

Oddaja jajc štajerske kokoši za nasad v letu 1935. V svrhu pospeševanja razširjenja reje štajerske kokoši bo oddajala banska uprava v spomladi 1935 jajca za nasad od rjavih in belih štajerskih kokoši po ceni 1 Din komad iz kontroli podvrženih rejskih postaj. — Vsakdo, ki želi jajca, naj naroči vsaj do 5. januarja 1935 pri svojem občinskem uradu ali kmetijski organizaciji zaželjeno število, ker se na poznejša naročila ne bo oziralo. Interesenti iz obeh mariborskih srezov izvršijo svoje naročilo ali pri mariborski kmetijski podružnici Meljska cesta 12, ali pri Selekcij-ski zadrugi za rejo perutnine v Mariboru, kjer dobijo tudi vsa podrobnejša navodila in pojasnila.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg 7. dec. 1934 so pripeljali 118 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 7—8, špeh 12—13 Din. Kmetje so pripeljali 3 voze sena po 38—40, 3 otava 35—37, 1 slame 27, 18 voz krompirja po 0.50—0.75, 2 zelja 0.50—1. Čebula 0.75—1, česen 4—5, kisle zelje 3, repa 2, karfi-jola 0.50—2, ohrovt 0.50—1, hren 6—7, radič 1 kg 10 Din. Jabolka 2—4, hruške 3—5, suhe slive 7—11, celi orehi 6—8, luščeni orehi 24. Na trgu je bilo 12 vreč pšenice po 1.50, 4 rži 1, 12 ječmena 1.25, 14 koruze 1.25, 10 ovs 0.75, 3 prosa 1.50, 2 ajde 1, 3 ajdovega pšena 3—3.50, 10 fižola 1.50—2. Smetana 8—10, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 24, čajno 28—32, domači sir 5—6, jajca 0.75—1. Prinesli so z dežele 114 kokoši 20—30, 1180 piščancev 18—55, 11 gosi 20—45, 156 puranov 25—55, 43 rac 15—20, 30 domačih zajcev 5—25, 1 kozliča 50 Din.